[2021] 4 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 439

ਗੁਰੂਦੇਵ ਸਿੰਘ ਏ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

(ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 375/2021)

ਅਪ੍ਰੈਲ 06,2021 ਬੀ

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ: ਧਾਰਾ 21 NDPS ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ। ਉਸ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਪਾਈ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ- ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਹੈ- ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜਾ ਹੈ-ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ 20 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜਾ ਅਤੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਿ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।– ਵਾਚਿਆ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਡੀ

ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ-ਇਸ ਲਈ,

ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੀ

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਕੈਰੀਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਜਿਸ ਕੋਲ ਵੱਡੀ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ

ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ

ਕੀਤੀ ਗਈ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸਜਾ ਅਤੇ 2 ਐੱਫ

ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ

ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ

ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕਾਂ

ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ-ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਜੀ

ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985, ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ।

ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ: ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ- ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ

ਦਾ ਅਪਰਾਧ-ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹੈ

ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕਲਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਐੱਨ.

ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਚ

ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਏ

ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ-ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985।

ਬੀ

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985: ਧਾਰਾ 32B-ਕੈਦ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਰਕ-ਵਾਚਿਆ: ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ/ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ 32 ਬੀ-ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਮਾਤਰਾ "ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ" ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਡੀ/ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ 20 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਹੈ

ਸੀ

ਡੀ

ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- 32 ਬੀ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਤੱਕ-ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ

ਈ

ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਰਮੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 20 ਸਾਲ ਸਖ਼ਤ ਸਜਾ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ/ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਐੱਫ

ਵਾਚਿਆ: 1. ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32ਬੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗਣ ਅਤੇ 7ਧਾਰਾ 32-B ਵਿੱਚ ਦਰਜ/ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੀ

ਐੱਚ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ
ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ
ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ
ਜ਼ਿਕਰ/ਗਿਣੇ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 6] [448-ਬੀ-ਸੀ, ਜੀ-ਐਚ; 449-
ਏ-ਸੀ]

ਬੀ

2. ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਮਾਤਰਾ "ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ
ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ" ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ
ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ
ਨੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵੱਡੀ/ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ
ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ
ਨੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ 20 ਸਾਲ
ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ
ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ)
ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ
ਸਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ,
ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ
ਗਏ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ,
ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ
ਕਿ "ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ" ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ
ਤਰਫੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਰਮੀ
ਵਰਤਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ
ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ/ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ

ਸੀ

ਡੀ

ਈ

20 ਸਾਲ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।[ਪੈਰਾ 6.1 ਅਤੇ 6.2] [450-ਡੀ-ਐਚ; 451-ਏ-ਬੀ] ਐੱਫ

3. ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸਪਲਾਇਰ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਿਆ/ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਜੀ **ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਪਲਾਇਰ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ/ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ** ਐੱਚ

ਏ **ਉਸ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋ ਹੇਰੋਇਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਹਕ**

ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋ ਹੇਰੋਇਨ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ।ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ 4 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 6.3,4] [451-ਬੀ-ਐੱਫ]

4. ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਜਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰਕ

ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ/ਵੱਧ ਹੈ।ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ 1965 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ-ਅਫੀਮ ਐਕਟ, 1857, (ਬੀ) ਅਫੀਮ ਐਕਟ, 1878 ਅਤੇ (ਸੀ) ਖਤਰਨਾਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਕਟ, 1930।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ (i) ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉੱਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਗਠਿਤ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਨਾਲ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਵਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਐੱਫ

ਜੀ

ਐੱਚ

ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਿਤ ਗਿਰੋਹ; (ii) ਦੇਸ਼ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; (iii) ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਜੋ

ਏ

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ, 1985 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।[ਪੈਰਾ 7] [451-F-H; 452-A-E]

ਬੀ

ਸੀ

6. ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਜਾਂ ਕਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਾਧਨ ਹਨ ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ; ਇਹ ਸਮਾਜ' ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹਨ। ਅੰਡਰਵਰਲਡ ਦੀਆਂ ਸੰਗਠਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਤਸਕਰੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੋ

ਡੀ

ਈ

ਐੱਫ

ਲਿੰਗ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਲਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖ਼ਤਰਾ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਘਾਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐੱਨ. ਜੀ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ' ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਐੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰੀਬ ਹੈ।

ਏ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕਲਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਹੋਰ ਵੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ; ਕਿ ਉਹ ਇਕਲੌਤਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਪਰਾਧ ਬੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਹੈ।[ਪੈਰਾ 7] [452-ਈ-ਐਚ; 453-ਏ-ਸੀ]

ਸੀ

ਰਫੀਕ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਓਰੋ, ਪੂਰਬੀ ਜ਼ੋਨਲ ਇਕਾਈ **(2019) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 492:[2019] 7 ਐੱਸਸੀਆਰ 248;** *ਸੋਮਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ* **(2013) 11 ਐੱਸਸੀਸੀ 382:[2012] 11 ਐੱਸਸੀਆਰ 1155;** *ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ਾ ਦੇਵੀ* **(2015) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 39:[2015] 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 328- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

<u>ਮੁਕਦੱਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹਵਾਲਾ</u>

ਡੀ

[2019] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 248 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 3.2

[2012] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1155 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 3.3

[2015] 6 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 348 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 3.3

ਈ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 375/2021.

CRA-D ਨੰਬਰ 311-ਡੀ. ਬੀ./2018 (ਓ. & ਐੱਮ.) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਿਤੀ 28.11.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸਿਧਾਰਥ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੁਮਾਰ, ਵਕੀਲ। ਵੱਲੋਂ

ਐੱਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗੋਗੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਿਮਾ ਮੰਡਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਦਾਕਿਨੀ ਸਿੰਘ, ਕਰਨਵੀਰ ਗੋਗੀਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ

ਸ਼ਿਵਾਂਗੀ ਸਿੰਘਲ, ਵਕੀਲ। ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਜੀ

ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੱਜ

1. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਏ.-ਡੀ. ਬੀ. (311/2018) ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 28.11.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ-ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਐੱਚ

ਏ

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 15 ਸਾਲ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਸਜਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬੀ

2. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ 15 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, 10 ਸਾਲ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਡੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥ੍ਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਭਾਵ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 15 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਐੱਫ ਵਿੱਚ 15 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ

ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜੀ

3. 1 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਪਲਾਇਰ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਿਆ/ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਦੇ ਖੰਡਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਐੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਏ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. 2 ਉਪਰੋਕਤ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ***ਰਫੀਕ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਓਰੋ, ਪੂਰਬੀ ਜ਼ੋਨਲ ਯੂਨਿਟ***, (2019) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 492 ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਬੀ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ

ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ***ਰਫੀਕ ਕੁਰੈਸ਼ੀ*** (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 12 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਜੋ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇ ਸੀ 609.6 ਗ੍ਰਾਮ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ।

3.3 ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਡੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ***ਸੋਮਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ***, (2013) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 382 ਅਤੇ ***ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ਾ ਦੇਵੀ***, (2015) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 39.ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕਰਨ ਈ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ (i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ; (ii) ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (iii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; (iv) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਐੱਫ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕੇਸ ਲੰਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਕ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ (i) ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਪਾਰਕ

ਜੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ (ii) ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ

ਐੱਚ

ਏ

ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 15 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਹੈਰੋਇਨ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋ ਹੇਰੋਇਨ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਇੱਕ ਘੱਟੋ

ਬੀ

ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੇਰੋਇਨ ਪਾਈ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਫੀਕ ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਸ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਦੇ ਖੰਡਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਰਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ, ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਨਿਰਮਿਤ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੈਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ

ਸੀ

ਡੀ

ਈ

ਐੱਫ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 12 ਸਾਲ ਕਰ ਜੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੇਰੋਇਨ ਭਾਵ 1 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ/ਸਜਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

5. ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ।

6. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਪਾਈ ਗਈ ਐੱਚ ਸੀ ਜੋ ਕਿ

ਏ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸੀ। ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ 10 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ 20 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ
ਬੀ ਸਜ਼ਾ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ 20 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਜੋ 2 ਲੱਖ

ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

ਸੀ

"[32ਬੀ. ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜਾਂ

ਡੀ

ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨਃ-

(ਏ) ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਧਮਕੀ;

(ਬੀ) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ;

ਈ

(ਸੀ) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

(ਡੀ) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦਿਅਕ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ

ਐੱਫ

ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ;

(ਈ) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਸੰਗਠਿਤ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ

ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਅਤੇ (ਐੱਫ) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਜੀ

ਇਸ ਲਈ, ਕੈਦ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਸਜ਼ਾ ਏ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਐੱਚ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

ਏ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ/ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ

ਬੀ

32 ਬੀ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ/ਗਿਣੇ ਗਏ ਹਨ। ***ਰਫੀਕ ਕੁਰੈਸ਼ੀ*** (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਜਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਡੀ "ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ" ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਦੇ ਖੰਡਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 15.1 ਤੋਂ 16 ਅਤੇ 18 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

> “15. 1 ਅਦਾਲਤ, ਜਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਲੱਗਣ।
>
> ਐੱਫ
>
> 15. 2 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਖੰਡ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ

ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ।

16. ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਖੰਡ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਜੀ ਕਾਰਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਨਿਰਮਿਤ ਨਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਧਾਰਾ 21 (ਸੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਪਰ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਨਿਰਮਿਤ ਦਵਾਈ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਦਾ 20 ਗੁਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਐੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏ ਘੱਟੋ ਘੱਟ.ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਧਾਰਾ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਖੰਡ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ

ਬੀ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਕ ਚੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਦੀ

ਸੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

... ...

18. ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਬੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ

ਡੀ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਬੀ ਦੇ ਖੰਡਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

6. 1 ਇਸ ਲਈ, ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਮਾਤਰਾ **"ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ"** ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਈ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵੱਡੀ/ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ 20 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ

ਐੱਫ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 32 ਬੀ (ਏ) ਤੋਂ (ਐੱਫ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ "ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ" ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਜੀ

6.2 ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਗੱਲ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ?ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ

ਐੱਚ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

ਏ

ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ/ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 20 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 15 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਦਿਮਾਗ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ।

6.3 ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸਪਲਾਇਰ ਨੂੰ ਫੜਿਆ/ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਪਲਾਇਰ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ ਦੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ/ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

6.4 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਹਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ਨਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ/ ਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ 1 ਕਿਲੋ ਹੇਰੋਇਨ ਸੀ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ 4 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਦੀ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ 15 ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ 2 ਲੱਖ

ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਜਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਐੱਫ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

7. ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਐੱਚ 1 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਹੈ ਜੋ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਹੈ

ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵੱਧ।ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ 1965 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਉੱਤੇ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨਾਂ
ਬੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ-ਅਫੀਮ ਐਕਟ, 1857, (ਬੀ)
ਅਫੀਮ ਐਕਟ, 1878 ਅਤੇ (ਸੀ) ਖਤਰਨਾਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਕਟ,
1930। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ
ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ
ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ
ਸੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ (i)
ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ
ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਠਿਤ ਗਰੋਹਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ
ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਵਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ; (ii) ਦੇਸ਼ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ'
ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ
ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ
ਡੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; (iii) ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ
ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਜੋ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਜੋਂ
ਜਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੌਕੇ' ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ
ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।
ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ.
ਐੱਸ. ਐਕਟ, 1985 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਕੀਟ
ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਐਕਟ
ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ
ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ
ਈ 37 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ
ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ

ਅਤੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਐੱਫ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਜਾਂ ਕਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਛੁਟਕਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਾਧਨ ਹਨ ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ; ਇਹ ਸਮਾਜ' ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹਨ। ਅੰਡਰਵਰਲਡ ਦੀਆਂ ਸੰਗਠਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਤਸਕਰੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਵਾਕਾਂ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਲਿੰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਲਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖ਼ਤਰਾ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਘਾਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਐੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਏ
ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਤੇ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਿਆ ਰਹੇਗਾ।ਇਸ ਲਈ
ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ/ਕੈਦ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ
ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕ
ਵਾਹਕ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇੱਕਲਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ
ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਹੋਰ ਵੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ
ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੇ
ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀ
ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ; ਕਿ ਉਹ ਇਕਲੌਤਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ,
ਕਿ ਇਹ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 20
ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ 15 ਸਾਲ
ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।
ਸੀ

8. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।